

Trabzon Değirmendere Havzasının Sorunlarının İncelenmesi

Prof. Dr. Ömer YÜKSEK, Yrd. Doç. Dr. Tuğçe ANILAN - KTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü Hidrolik Anabilim Dalı, Trabzon

ÖZET

Doğal sınırlar ile çevrelenmiş en küçük ünite olma özelliği gösteren havzaların, su kaynakları ele alınırken kesinlikle göz önüne alınması gereken sistemler olduğu açıktır. Su kaynaklarının oluşmasına altlık sağlayan nehir havzası, bütün doğal kaynakların birbiriyle etkileşim içinde olduğu en küçük doğal birim olduğundan, insanoğlu suyu idare ederken havzanın dinamikleriyle ele alması gerektiğini çok öncelerden anlamıştır. Canlı cansız bütün ekolojik unsurların havzada birbirleriyle etkileşim içinde ve ince bir denge üzere olması, insanoğlunun da kendi elleriyle tahrip ettiği doğayı yönetirken bütüncül bir yaklaşım yapmasını zorunlu kılmaktadır.

Değirmendere Havzası, Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı tarafından yapılan çalışmada dünya ölçeğinde belirlenen 200 ekolojik bölgeden biri olan Kafkasya Ekolojik Bölgesi'nde bulunmaktadır. Bu çalışmada, Doğu Karadeniz Havzası'nın bir alt havzası olan Trabzon Değirmendere Havzası'nın çeşitli hidrolojik sorunları ve muhtemel çözüm önerileri havza yönetimi kapsamında incelenmiştir. Çalışma kapsamında ilk olarak havza yönetimi konusunda kısa bilgi sunulmuş, daha sonra Değirmendere Havzası'nın karakteristikleri belirlenmiş ve havzanın çeşitli sorunları hidrolojik açıdan değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, taşkın, heyelan ve erozyon sorunları ile Hidro Elektrik Santrallerin (HES) sebep olduğu sorunlar irdelenmiş, çalışmanın sonunda ise bu sorunların çözümüne ilişkin çeşitli çözüm önerileri sunulmuştur.

Havzanın yükselti, eğim ve hidrografik özelliklerinin hidroelektrik enerji üretimine uygun olmasından dolayı havzada birçok HES faaliyeti mevcuttur. Havzanın doğal karakteristiklerinden dolayı taşkın ve heyelan potansiyelinin yüksek olması, havzada uygun olmayan beşeri faaliyetlerle birleşince boyutu büyük afetlerin yaşanma ihtimalini artırmaktadır. Bu iki sorun kadar doğrudan zararlara neden olmasa da yine havzanın doğal yapısından kaynaklanan ve yanlış insan uygulamalarından ötürü şiddeti artan ve yol açtığı dolaylı zararlar bakımından önemi yüksek olan erozyon ve heyelan da havzanın önemli sorunlarındandır. Çalışmanın sonunda, bütün doğal ve beşeri kaynaklı sorunların çözümünde su havzalarının havza entegre bir yönetimle yönetilmesi ve sorunlara ekolojik, sürdürülebilir ve katılımcı bir planlama yaklaşılması ve veri tabanları oluşturularak ve karar destek sistemleri ile kısa, orta ve uzun vadeli stratejik çözüm hedefleri ortaya konularak yönetim gelişimi sürekli gözlemlenerek yönetim sistemine geri besleme yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.